

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра експлуатації та ремонту машин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Цивільний захист
Викладачі	ОСІН Руслан Анатолійович , кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри експлуатації та ремонту машин.
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: другий (магістерський). Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування». Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування».
Контактний телефон	+38(050) 747-72-20
Е-mail	ruslan_osin@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна загальної підготовки. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 2, годин – 60, у т.ч. лекції – 16 години, практичні заняття – 16 години, самостійна робота – 28 годин. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua ; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні, але ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо здобувач володіє знаннями з безпеки життєдіяльності, охорони праці.

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Цивільний захист» є формування у студентів системних компетенцій та знань, необхідних для вирішення питань цивільного захисту у відповідній виробничій сфері та повсякденній діяльності, здатності впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу та інноваційні проекти, що спрямовані на попередження та відвернення надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання, ліквідацію їх наслідків та оперативне надання допомоги потерпілим.

Завдання дисципліни «Цивільний захист» передбачає засвоєння

студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансами» здобувач вищої освіти повинен отримати:

Інтегральну компетентність ІК

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК10. Знання та розуміння правових основ цивільного захисту, дотримання основних принципів його забезпечення.

Програмні результати навчання

ПР14. Досліджувати, аналізувати та ідентифікувати небезпеки навколишнього середовища, класифікувати надзвичайні ситуації, здійснювати їх прогнозування. Розробляти заходи з превентивного та аварійного планування, управляти заходами цивільного захисту та забезпеченням техногенної безпеки об'єктів і територій.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Завдання
1	Тема 1. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій. Поняття, основні принципи та завдання цивільного захисту. Завдання та обов'язки суб'єктів господарювання з цивільного захисту. Моніторинг надзвичайних ситуацій. Урядова інформаційно-аналітична система з надзвичайних ситуацій. Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Аналіз та прогнозування ризиків НС.	8	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Підготувати індивідуальне завдання на тему «Гуманітарні завдання, організація та персонал ЦО країн світу. Права і обов'язки ЦО та її персоналу. Міжнародний розпізнавальний знак ЦО».

2	Тема 2. Планування заходів з питань цивільного захисту. Планування заходів реагування на надзвичайні ситуації. Структура та зміст планів цивільного захисту суб'єктів господарювання.	10	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Підготувати звіт з практичного заняття. 3. Підготувати індивідуальне завдання на тему «Склад та основні завдання сил цивільного захисту (сили, засоби, склад та завдання – на прикладі однієї із служб)»; «Система оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту(державний, регіональний, місцевий, об'єктовий рівень –на вибір здобувача вищої освіти)»
3	Тема 3. Захист населення і територій в умовах надзвичайних ситуацій Основні види захисту. Засоби індивідуального та медичного захисту.	12	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Підготувати звіт з практичного заняття. 3. Підготувати індивідуальне завдання на тему «Заходи захисту населення від надзвичайних ситуацій, їх характеристика»; «Засоби індивідуального захисту населення»
4	Тема 4. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження. Прогнозування надзвичайних ситуацій. Характеристика зон радіаційного, хімічного та біологічного зараження. Узагальнена оцінка надзвичайних ситуацій. Попередження надзвичайних ситуацій.	10	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Підготувати звіт з практичного заняття. 3. Підготувати індивідуальне завдання на тему «Характеристика радіаційно-небезпечних об'єктів»; «Характеристика вражаючих факторів ядерного вибуху»
5	Тема 5. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Використання матеріальних ресурсів з державного, оперативного, регіонального та місцевого резерву. Координація організації торгівлі продуктами харчування і товарами першочергового вжитку для постраждалого населення. Порядок підготовки матеріалів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня НС.	6	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Підготувати індивідуальне завдання на тему «Державна система моніторингу довкілля (державні структури що здійснюють моніторинг та їх завдання)»; «Фінансування заходів з ліквідації НС»
6	Тема 6. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту. Економіка катастроф. Оцінка соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.	6	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Підготувати індивідуальне завдання на тему «Оцінка соціально-економічних наслідків НС»
7	Тема 7. Противибуховий та протипожежний захист. Класифікація вибухо-, пожежонебезпечних зон. Визначення категорій приміщень, будівель, споруд за вибухопожежною та пожежною безпекою. Характеристика ступенів руйнування. Заходи противибухового та протипожежного захисту.	8	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Підготувати звіт з практичного заняття. 3. Підготувати індивідуальне завдання на тему «Оцінка об'єктів щодо вибухопожежонебезпеки (Категорії приміщень за вибухопожежною та пожежною не-безпекою, класифікація вибухо- та пожежонебезпечних приміщень)»; «Концептуальні засади забезпечення пожежної безпеки об'єкта (комплекс заходів та засобів щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта, система запобігання пожежі)»
Разом		60	

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Форма підсумкового контролю: залік.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, розв'язання практичних завдань, тестування, підготовки доповіді-презентації та індивідуальних завдань.

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральноту українському національному технічному університеті.

При контролі на лекційних та практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах з доповідями-презентаціями та при підготовці індивідуальних завдань; правильність написання тестів; результати поточного опитування, розв'язання практичних завдань.

Таблиця 1

Схема нарахування балів за видами робіт

Види робіт	Максимальна кількість балів за один вид робіт	Орієнтовна кількість робіт, необхідних для одержання здобувачем максимальної кількості балів протягом семестру	Максимальна кількість балів, яку можливо отримати протягом семестру за видом роботи	В тому числі розподіл за рубіжними контролями, враховуючи розподіл балів	
				I	II
Розв'язання практичних завдань	5	4 завдання	20	10 балів	10 балів
Поточне опитування («перевернутий клас»)	5	4 відповіді	20	10 балів	10 балів
Доповіді-презентації на практичних заняттях	5	2 доповіді-презентації	10	5 балів	5 балів
Тестування	5	8 тестів	40	20 балів	20 балів
Підготовка індивідуальних завдань	5	2 індивідуальні завдання	10	5 балів	5 балів
Разом			100 балів	50 балів	50 балів

Критеріями оцінки є:

при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки.

при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;
- самостійність виконання завдання;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Участь в поточному опитуванні, доповідь-презентації на практичних заняттях, підготовка індивідуальних завдань оцінюється у 5 балів за:

- повний, розгорнутий, вичерпний виклад змісту поставленого питання або проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;
- виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників;
- уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання;
- знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням під час розкриття питань, які того потребують;
- знання точних назв та функцій національних та міжнародних кредитно-фінансових установ, історії їх створення і ролі при вирішенні проблем, які ставляться у конкретному питанні;
- засвоєння питань програми курсу відповідно до основної та додаткової літератури.

Відповідь знижується на 1 бал, якщо не виконано дві вимоги до відповіді на вищій бал.

Відповідь оцінюється у 0 балів за неготовність до заняття.

При виконанні тестування здобувач виконує тест з теми дисципліни, який складається з 10 тестових питань, що оцінюються в 0,5 бали кожне.

При розв'язуванні практичних задач здобувач може отримати:

5 балів – ставиться, якщо практичне завдання розв'язано вірно;

4 бали – ставиться, якщо в практичному завданні допущені незначні помилки;

3 бали – якщо завдання розв'язано вірно не менше 50% обсягу завдання;

2 бали – якщо завдання розв'язано вірно менше половини обсягу завдання;

1 бал – якщо завдання розв'язано вірно не менше 25% обсягу завдання;

0 балів - якщо завдання не виконано або виконано невірно.

Впродовж семестру здобувач може отримати максимум 100 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 50 балів, за другий рубіжний контроль – 50 балів.

Оцінка здобувачам вищої освіти, які протягом семестру набрали більше 60 балів, може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи. В такому разі виставлення оцінки підсумкового семестрового контролю не передбачає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти на заліку. У разі, якщо сума рейтингових балів менша ніж 60, але виконані умови допуску до семестрового контролю, здобувач вищої освіти виконує на останньому за розкладом занятті залікову контрольну роботу. За бажанням, здобувач вищої освіти має право на виконання залікової контрольної роботи з метою підвищення кількості балів, які були набрані ним протягом семестру.

Підсумкова залікова робота включає 40 тестових питань, кожне з яких оцінюється в 1 бал.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти протягом семестру, та кількість балів за виконання підсумкової залікової роботи додається і разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та дворівневою шкалою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Для переводу підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, вираженої у балах, у залікову оцінку за національною шкалою та в залікову оцінку за шкалою ЄКТС використовується шкала.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

Рівень знань здобувачів вищої освіти за національною шкалою відповідає таким критеріям:

- «зараховано» – здобувач має сталі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями, вірно застосовує теоретичні положення при рішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання;

- «не зараховано» – здобувач має суттєві прогалини в знаннях, не може

сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається, допускає суттєві помилки.

6. Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний. Київ : Каравела, 2019. 268 с.
2. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. уклад.: Ю. О. Полукаров, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 163 с.
3. Екологічна безпека та цивільний захист. Практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. уклад.: Н. А. Праховнік, Ю. О. Полукаров, О. В. Землянська, Н. Ф. Качинська. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 166 с.
4. Методичні вказівки до виконання практичних занять з курсу «Цивільний захист» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня /Укл. Осін Р.А., Красота М.В., Кулешков Ю.В., Шепеленко І.В., Магопєць С.О., Бєвз О.В., Рудєнко Т.В. Кропивницький, ЦНТУ, 2023 99 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/13080>
5. Охорона праці та цивільний захист: Підручн. / О. Г. Левченко, О. І. Полукаров, В. В. Зацарний, Ю. О. Полукаров, О. В. Землянська за ред. О. Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, «Основа», 2019. 472 с.
6. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб / О.Г. Барило, П.Б. Волянський, С.О. Гур'єв та ін. Київ : Вид-во "Бланк-Прес", 2014. 210 с.
7. Ткачук А.І., Пуляк О.В. Цивільний захист. Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів всіх спеціальностей за освітньокваліфікаційним рівнем "магістр. Перевидання, доповнене та перероблене. Кропивницький: ПП "Центр оперативної поліграфії "Авангард", 2017. 144 с.
8. Цивільний захист / О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та ін. Київ : "Центр учбової літератури", 2016. 264 с.

Додаткові:

1. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навчальний посібник. Київ: "Центр учбової літератури", 2008. 158 с.
2. Миценко І.М., Мезєнцева О.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник. Чернівці: "Книги-XXI", 2004. 404 с.
3. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення: Навчальний посібник/ За ред. С. П. Сонько Львів: "Магнолія 2006", 2009. 232 с.
4. Рекомендації для населення під час воєнного стану. Центр громадського здоров'я МОЗ України. URL: <https://phc.org.ua/news/rekomendacii-dlya-naseleण्या-pid-chas-voennogo-stanu>
5. Тактика виживання. Як поводити себе, якщо ви опинилися у зоні бойових дій. Воєнний фокус. російсько-українська війна. URL:

<https://focus.ua/uk/ukraine/480415-instrukciya-po-vyzhivaniyu-dlya-grazhdanskihrekomen-dacii-voennogo-instruktora>

6. Фосфорні бомби. Як вони працюють та як допомогти при ураженні. Суспільне. Новини. URL: <https://suspilne.media/220877fosforni-boepripasi-ak-voni-pracuut-ta-ak-dopomogti-pri-urazeni/>

7. Хімічна атака: як реагувати, щоб вижити? Українська правда. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2022/03/22/247916/>

8. Цивільний захист: Конспект лекцій/ За ред. В.Є. Гончарука Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 208 с.

9. Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 438 с.

10. Як необхідно діяти в разі виявлення вибухонебезпечних та підозрілих предметів. Боротьба до перемоги! Черкаський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України. URL: <https://ndekc.ck.ua/novini/197-yak-neobhdno-dyati-v-raz-viyavlennya-vibuhonebezpechnih-tapdozrlih-predmetv.html>

Законодавчі та нормативні документи:

1. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013. URL: zakon5.rada.gov.ua.

2. Конституція України. Основний закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: zakon4.rada.gov.ua.

3. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI URL: zakon2.rada.gov.ua.

4. Доктрина інформаційної безпеки України: від 29.12.2016.

5. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 964-VIII URL: zakon5.rada.gov.ua.

Інформаційні ресурси:

1. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>

2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій URL: <http://www.dsns.gov.ua>

3. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» URL: <http://www.nau.ua/>.

4. Кабінет Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

5. Міністерство екології та природних ресурсів України URL: <http://www.menr.gov.ua/>.

6. Офіційний сайт Американського вулканічного товариства URL: <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).

7. Північноатлантичний альянс (НАТО) URL: <http://www.nato.int/>.

8. Постійне представництво України при ООН URL: <http://www.uamission.org/>.

9. Рада національної безпеки і оборони України URL: <http://www.rainbow.gov.ua/>.

10. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України URL: <http://erriu.ukrtel.net/index.html>.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри експлуатації та ремонту машин, Протокол №1 від 30 серпня 2024 р.